

Täysistunto

Perjantai 12.6.2026 klo 12.59—13.29

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n ja 5 luvun 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2026 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 12/2026 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Keskustelu, edustaja Strandman, olkaa hyvä. — Juuri te, edustaja Strandman, olkaa hyvä. [Jaana Strandman: Anteeksi puheenjohtaja, ei kuulu tuonne mitään!]

Keskustelu

13.15 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen erittäin hyvä esitys koskee alkutuottajan asemaa elintarvikeketjussa. Ruokaketjun toiminta alkaa maatilalta ja päättyy kuluttajalle, mutta neuvotteluvoima ei jakaudu tasaisesti ketjun sisällä. Suomessa päivittäistavarakauppa on keskittynyt harvoille toimijoille. Tämä näkyy alkutuottajan arjessa siten, että sopimusehdot, toimitusvaatimukset ja hinnoittelu määräytyvät ostajapuolella. Tuottajan mahdollisuus vaikuttaa omaan tulokseensa jää rajalliseksi, [Hälinää — Puhemies koputtaa] vaikka vastuu tuotannosta on täysi. Alkutuottaja kantaa keskeiset tuotannon riskit. Sääolosuhteet, energian ja rehujen hinnat sekä maailmanmarkkinoiden vaihtelut vaikuttavat suoraan tilan talouteen. Näihin tekijöihin ei voi vaikuttaa, mutta vaikutus kohdistuu suoraan tuottajan tulokseen.

Arvoisa puhemies! Heikko neuvotteluasema siirtää riskit tuotannon alkuun. Tämä heikentää mahdollisuuksia suunnitella toimintaa, tehdä investointeja ja ylläpitää tuotantoa pitkällä aikavälillä. Kotimainen maatalous muodostaa Suomen huoltovarmuuden perustan. Ruokahuolto kriisitilanteissa riippuu siitä, että kotimaista tuotantoa on riittävästi ja tilat pysyvät elinkelpoisina myös normaalissa markkinatilanteessa.

Esityksessä puututaan sopimuskäytäntöihin, joissa vahvempi osapuoli määrittää ehtoja yksipuolisesti tai siirtää riskejä heikommalle. Tavoite on lisätä tasapainoa sopimussuhteisiin ja parantaa ennakoitavuutta. Markkinoiden keskittyminen vähentää vaihtoehtoja alkutuottajille. Kun ostajia on vähän, tuottajan asema heikkenee ja riippuvuus yksittäisistä toimijoista kasvaa. Tämä voi ohjata tuotantoja ostajan tarpeiden mukaan, vaikka tuotannon lähtökohdat olisivat toiset.

Arvoisa puhemies! Kaupan omien tuotemerkkien kasvu on muuttanut kilpailutilannetta. Se vaikuttaa siihen, millaisia tuotteita markkinoille pääsee ja millä ehdoilla brändituotteet kilpailevat hyllytilasta. Tämä kehitys korostaa selkeitä ja tasapuolisia pelisääntöjä koko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2026 vp

ketjussa. Alkutuottajan aseman vahvistuminen tarkoittaa parempaa mahdollisuutta suunnitella tuotantoa, tehdä pitkäjänteisiä investointeja ja kehittää toimintaa ilman jatkuvaa epävarmuutta sopimusehdoista tai niiden muutoksista. Kotimaisen alkutuotannon edellytykset ratkaisevat suomalaisen ruokahuollon tulevaisuuden. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

13.18 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Esityksen tavoitteena on vahvistaa erityisesti alkutuottajien ja pienempien tavarantoimittajien asemaa suhteessa suuriin ostajiin, kuten kauppaketjuihin. Vaikutusten arvioidaan olevan pääosin myönteisiä pienemmille toimijoille ja kilpailulle.

Puhemies! Alkutuottajien asema on turvattava, ja tämä esitys on askel oikeaan suuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

13.19 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että elintarvikemarkkinalain uudistuksen toinen vaihe saadaan nyt viimein valmiiksi ja eduskunnan päätettäväksi. Kyse on pitkään valmistellusta kokonaisuudesta, jolla vahvistetaan elintarvikeketjun heikoimmassa asemassa olevien toimijoiden asemaa ja pyritään siten tasapainottamaan neuvotteuvoimaa ruokaketjussa.

Esityksessä on paljon kannatettavia lakimuutoksia: Kaupallisten kostotoimien kieltoa tehostetaan, poikkeuksellisten olosuhteiden aiheuttamiin kustannusshokkeihin voidaan reagoida aiempaa paremmin ja tavarantoimittajien liikesalaisuuksien suojaa vahvistetaan. Myös kaupan omiin tuotemerkkeihin liittyviä pelisääntöjä selkiytetään, ja tähän on asia, johon on liittynyt sääntelyssä erityisen paljon epäselvyyksiä.

Esitys ansaitsee kiitoksen, mutta muistutan, että työtä reilumman elintarvikemarkkinan puolesta on jatkettava myös tämän jälkeen. Seuraava luonteva askel on kilpailulainsäädännön päivittäminen. Päivittäistavarakauppa on Suomessa poikkeuksellisen keskittynyttä, ja siksi markkinoiden toimivuuden kannalta myös kilpailusääntelyn ajantasaisuutta on syytä arvioida. Toivonkin, että hallitus tarttuu hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti myös kilpailulain uudistamistarpeiden tarkasteluun vielä tämän vaalikauden aikana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

13.20 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Tämän lain vaikutuksia tietenkin seurataan ja sitten aikanaan ryhdytään joihinkin toimenpiteisiin, jos tarvetta ilmenee. Mutta haluan, arvoisa puhemies, tuoda esille sen, että valiokunta tätä käsitellessään oli hyvin rakentava, ja tämä elintarvikelain mietintö oli täysin yksimielinen. Toki julkisuudessa on esiintynyt erinäköisiä arvioita, että kuka vastustaa mitään, mutta ainakaan kokoomus ei ole vastustanut tätä elintarvikemarkkinalakia.

Arvoisa puhemies! Täytyy juridisesti todeta, että 2 e § on poikkeuksellinen suomalaisessa lainsäädännössä. Pykälä koskee kosto-olettamaa ja niin sanottua käänteistä todistustaakkaa. Se on vieras normaalissa lainsäädännössä ja oikeuden käytössä. Itse asiassa Suomessa on vain kaksi lakia, missä tämä esiintyy, tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki, ja niiden takana ovat direktiivit. Mitään muuta direktiiviä EU:sta ei tule, mikä velvoittaisi tekemään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2026 vp

tällaista lainsäädäntöä. Jos tällainen lainsäädäntö lähtisi leviämään muuhun lainsäädäntöön, niin siitähän tulisi täysin mahdotonta, että kun ihmistä syytetään, hän joutuisi itse todistamaan syyteensä, kun yleensä on juuri päinvastoin. Mutta tälläkin on perusteensa, ja sen takia tätä juridisesti pohdittiin, ja valiokunta päätyi siihen tulokseen, että rajoitettiin. Nyt tämä soveltamisala on hieman suppeampi, jolloin pystytään juridisesti perustelemaan, että miksi juuri tällaista lainsäädäntöä tässä markkinatilanteessa otimme käyttöön. Se perustehan tulee siitä, että tämä kokoluokka ja markkinoilla olevien toimien vähäinen lukumäärä aiheuttavat selvästi sellaisen uhan, johon lainsäätäjä joutui puuttumaan.

Itse, arvoisa puhemies, näen tämän lain ikään kuin lakina, joka suoraan sanoen käsklee, että älä aja ylinopeutta. Täytyy sekin tuoda julki, että valtaosa markkinoiden toimijoista, teollisuus, alkutuottaja, kauppa, toimii täysin moitteetta, ja tämä laki on säädetty niitä harvavalkuisia tapauksia varten, joissa tätä väärinkäyttöä ikään kuin hyvän sopimusjuridiikan näkökulmasta on rikottu, ja sen takia jouduttiin poikkeuksellisen vahvoihin toimenpiteisiin ikään kuin pienen ongelman ja olemattomien toimijoiden väärän toiminnan takia. Olen itsekin iloinen ja kiitän tästä kaikkia osapuolia, jotka erityisesti valiokunnassa tätä asiaa pitkään harkitsivat ja pääsivät yksimieliseen lopputulokseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

13.23 Teemu Kinnari kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Elintarvikemarkkinalain kakkoskäsittely on menossa. Tähän lakikokonaisuuteen liittyy tietysti pitkä kaari. Tämä on saanut alkunsa edellisellä kaudella parlamentaarisen työn johdosta elikkä maatalouden kannattavuuden parlamentaarisen työryhmän työn johdosta, ja se tuotiin sitten mukaan tähän hallitusohjelmaan. Tällä hallituskaudella elintarvikemarkkinalakiin on tehty jo yksi päivitys ja nyt tehtiin tämä toinen päivitys. Nämä ovat olleet merkittäviä toimenpiteitä, ja kaiken tämän tarkoitus tietysti on ensisijaisesti se, että kotimaisen alkutuotannon asemaa vahvistetaan, ja sitten erityisesti myös tässä kakkospaketissa, mistä nyt puhutaan, tämän heikkomman osapuolen suojan parantaminen.

Kuten tässä edellä on kuultu, tämä esitys hyväksyttiin yksimielisesti. Tämä on jälleen askel oikeaan suuntaan, ja kuten mietinnössäkkin näkyy, tähän liittyy tietysti sitten se näkemys, että nyt meidän kuuluu sitten seurata, mitkä nämä markkinavaikutukset ja toiminnalliset vaikutukset tulevat olemaan, ja näin eduskunta tulee toimimaan.

Tässä yhteydessä sanon, että tämä on yksi tärkeä askel oikeaan suuntaan ajatellen alkutuotannon aseman vahvistamista, mutta en voi olla tässä yhteydessä alleviivaamatta sitä, että elintarvikeviennissä onnistuminen on erittäin tärkeä ja merkittävä osa sitä, kun sitten puhutaan tästä kokonaisuudesta.

Tässä lyhyesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Autto, olkaa hyvä.

13.24 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Jotta ehditään käydä nämä kaikki päiväjärjestyksessä olevat asiat suunnitellusti läpi, todella lyhyesti vain totean — tässä kollegat ovat puhuneet asiasta hyvin, ja lain sisältöhän on jo päätetty yksimielisesti — että on hyvä, että voimme nyt myös kakkoskäsittelyssä tätä valtavan tärkeää asiaa edistää. Jokapäiväinen leipämme on tietysti välttämättömyys, ja meillä suomalaisilla on siitä hieno asema ja asia, mistä saamme olla kiitollisia, että täällä Pohjolassa pystymme nauttimaan erittäin ter-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2026 vp

veysturvallisista elintarvikkeista, todella laadukkaista, ravitsevista elintarvikkeista. Meillä kotimainen ruuantuotanto on asia, josta voimme olla ylpeitä. On hyvä, että tässä nyt lainsäätäjä on sillä tavoin sen alkutuottajan puolella, että tämä elintarvikeketjun kokonaisuus, jossa kaikkia lenkkejä tietysti tarvitaan, on sillä tavalla tasapainoinen, että se kotimainen tuotanto on turvattu myös tulevaisuudessa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 36/2026 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.